

ประโยค ๑-๒
และเปรียญตรี ปีที่ ๑-๒
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๓

๑. อะไรชื่อว่าพยัญชนะ พยัญชนะวรรคมีเท่าไร อะไรบ้าง และลักษณะที่จะประกอบพยัญชนะซ้อนกันได้ (เฉพาะพยัญชนะวรรค) มีหลักอย่างไร ฯ
๒. อะไรเรียกว่าสนธิ มีการต่อเท่าไร อะไรบ้าง ดุยาห์ และ อิธปไปโมทติ ตัดต่ออย่างไร ฯ
๓. ปัจจัยในอักษณศัพท์เฉพาะที่ลงท้ายนามมีเท่าไร อะไรบ้าง เป็นเครื่องหมายวิภัตติอะไร เอต ศัพท์ เป็นได้กี่ลิงค์ จงแจก เอต ศัพท์ ในอิตถิลิงค์ด้วยวิภัตติทั้ง ๗ มาดู ฯ
๔. บทและวณะในอาขยาตมีเท่าไร อะไรบ้าง จงเขียนวิภัตติหมวดปโรกษา อชชุตตนิ และ ภวิสฺสนฺติ เฉพาะฝ่ายอัตตโนบทมาดู ฯ
๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้
- ก. รูปวิเคราะห์ต่อไปนี้เป็น รูป สาธนะ และปัจจัยอะไร
- (๑) ภูณฺชิตพฺพนฺติ โภชนํ
 - (๒) สรติ เอตายติ สติ
 - (๓) ปฐมํ ภวติ เอตฺสฺมาติ ปภโว
 - (๔) หิตํ กโรตีติ หิตกฺกโร
 - (๕) คจฺจนฺติ เอตฺถาติ กติ
- ข. กิริยาต่อไปนี้เป็น ธาตุ ปัจจัย และกาลอะไร
- (๑) ภูตฺตาวินิ
 - (๒) วุจฺจมาโน
 - (๓) นิภฺขมฺม
 - (๔) กเถนฺตี

(๕) อรุยห

๖. สราชิกา (ปริสา), นรสีโห, เอกรตุติวาโส (ชโน), อปุตตโก, สพุพรตติโสภโณ
(จनुโท) เป็นสมาสอะไร จงตั้งวิเคราะห์มาดู ๆ
๗. อะไรเรียกว่าคัทธิต สามณณั อายสุมา, มายูโร, กายิกั ลงปัจจัยอะไร
ในคัทธิตไหน มีวิเคราะห์อย่างไร ๆ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

เฉลย ประโยค ๑-๒
และเปรียบเทียบ ปีที่ ๑-๒
ปัญหาบาลีไวยากรณ์

๑. อักษรที่เหลือจากสระ ๓๓ ตัว มี ก เป็นต้น มีนิคคหิต เป็นที่สุดชื่อว่าพยัญชนะ

๑ พยัญชนะวรรคมี ๒๕ ตัว คือ

ก ข ค ฃ ง เรียก ก วรรค

จ ฉ ช ฌ ญ เรียก จ วรรค

ฎ ฏ ท ฒ ณ เรียก ฎ วรรค

ด ถ ท ธ น เรียก ด วรรค

ป ผ พ ภ ม เรียก ป วรรค

ลักษณะที่จะประกอบพยัญชนะซ้อนกันได้ เฉพาะพยัญชนะวรรคนั้น มีหลัก

ดังนี้ :-

(๑) พยัญชนะที่ ๑ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๑ และที่ ๒ ในวรรคของตนได้

(๒) พยัญชนะที่ ๓ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๓ และที่ ๔ ในวรรคของตนได้

(๓) พยัญชนะที่ ๕ สดวรรค ซ้อนหน้าพยัญชนะในวรรคของตนได้

ทั้ง ๕ ตัว ยกเสียแต่ตัว ง ซึ่งเป็นตัวสะกดอย่างเดียว มิได้มีสำเนียง

ในภาษาบาลี ซ้อนหน้าตัวเองไม่ได้ ๑

๒. วิธีต่อศัพท์และอักษรให้ต่อเนื่องกันด้วยอักษร เพื่อจะย่ออักษรให้น้อยลง

เป็นอุปการะในการแต่งฉันทและให้คำพูดสละสลวย เรียกว่าสนธิ ๑ มีการต่อ

๒ อย่าง คือต่อศัพท์ที่มีวิภคิตให้เนื่องด้วยศัพท์ที่มีวิภคิตเหมือน จตุตาโร + อิม

ต่อเข้าเป็น จตุตาโรเม เป็นตัวอย่าง ๑ ต่อบทสมาส ย่นอักษรให้น้อยอีก

เหมือน กตอุปกาโร ต่อเข้าเป็น กโตปกาโร เป็นต้น อย่าง ๑ ๑

ตุยหํ ตัดเป็น เต-อหํ เอ อยู่หน้า มีสระอยู่เบื้องหลัง แปลง เอ ตัวหน้าเป็น ย เป็น ตฺย-อหํ สระหน้าและสระหลังมีรูปเสมอกัน คือ เป็น อ ทั้งสอง ลบสระหน้าแล้ว ทีฆะสระหลังที่ไม่ได้ลบเป็น อา ต่อกันเป็น ตฺยหํ ฯ อิธไปโมทิตฺย ตัดเป็น อิธ-ไปโมทิตฺย ซ่อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกัน คือ ต่อกันเป็น อิธไปโมทิตฺย ฯ

๓. ปัจจัยในอักษยศัพท์เฉพาะที่ลงท้ายนาม มี ๑๗ ตัว คือ :-

- (๑) โค เป็นเครื่องหมายดิยวิภตติ และปัญจมีวิภตติ
- (๒) ตฺร ตฺถ ห ฐ ธิ หี หํ หิณฺจณํ ฆ เป็นเครื่องหมาย สัตตมีวิภตติ ฯ
- (๓) ทา ทานิ รหิ ฐนา ทางนํ ชฺช ชฺชฺช เป็นเครื่องหมาย สัตตมีวิภตติ ลงในกาล ฯ
เอต ศัพท์เป็นได้ ๓ ลิงค์ เอต ศัพท์ในอิตถิลิงค์ แจกอย่างนี้

เอก.	พหู.
ป. เอสา	เอตา
ท. เอตํ เอนํ	เอตา
ต. เอตาย	เอตาหิ
จ. เอตสฺสา เอติสฺสา เอติสฺสาย	เอตาสํ เอตาสานํ
ปญ. เอตาย	เอตาหิ
ฉ. เอตสฺสา เอติสฺสา เอติสฺสาย	เอตาสํ เอตาสานํ
ส. เอตสฺสํ เอติสฺสํ	เอตาสู

๔. บทมี ๒ คือ ปรสฺสบท ๑ อตฺตโนบท ๑ฯ วจนะมี ๒ คือ เอกวจนะ ๑ พหูวจนะ ๑ ฯ

ปโรกษา	อขุขตุตฺถินิ
ป. ตถ เร	ป. อา อุ
ม. ตโถ วุโห	ม. เส วุหํ
อุ. อี มุเห	อ. อํ มุเห

ป.	สฺสเต	สฺสนเต
ม.	สฺสเส	สฺสวहे
อุ.	สฺสํ	สฺสามเห

๕. ตอบคำถามดังนี้

ก. (๑) โภชนํ	เป็นกัมมรูป	กัมมสาธนะ	ยู	ปัจจย
(๒) สติ	เป็นกัตตุรูป	กรรมสาธนะ	ติ	ปัจจย
(๓) ปภโว	เป็นกัตตุรูป	อปาทานสาธนะ	อ	ปัจจย
(๔) หิตทุกโร	เป็นกัตตุรูป	กัตตุสาธนะ	อ	ปัจจย
(๕) คติ	เป็นกัตตุรูป	อิทธิกรรมสาธนะ	ติ	ปัจจย
ข. (๑) ภูตตาวินี	ภูช-ตาวี	อดีตกาล		
(๒) วุจจมานโน	วจุ-ย-มาน	ปัจจุบันกาล		
(๓) นิภูขมฺม	นิ-ขม-ตุวา	อดีตกาล		
(๔) กถนุตี	กถ-อนุต	ปัจจุบันกาล		
(๕) อารุยฺห	อา-รุห-ตุวา	อดีตกาล		

๖. สราชิกา เป็นสหนุพพบท พหุพพิหีสมาส

วิ. สห รณฺญา ยา วตตตีติ สราชิกา (ปริสา)

นรสีโห เป็นกัมมชารยสมาส, วิเสสโนปมบท, อุปรมานุตตรบท

วิ. นโร สีโห อิว นรสีโห

เอกรตฺติวาโส เป็นนัฏฐิณินนาธิกรรม พหุพพิหีสมาส

วิ. เอกรตฺติ วาโส อสุสาติ เอกรตฺติวาโส

อปุตุตโก เป็น นนุพพบท พหุพพิหีสมาส

วิ. นตฺถิ ตสฺส ปุตุตติ อปุตุตโก

สพฺพรตฺติโสภโณ เป็นทุตฺติยา ตปฺปริสสมาส

วิ. สพฺพรตฺติ โสภโณ สพฺพรตฺติโสภโณ (จบุโท)

๓. ปัจจัยหมู่หนึ่ง เป็นประโยชน์แก่กุลแก่เนื้อความย่อ สำหรับใช้แทนศัพท์

ย่อคำพูดให้สั้นเรียกว่า ตัทธิต ๗

สามลัญญ์ ลง ฌย ปัจจัย ในภาวตัทธิต

 วิ. สมณสุส ภาโว สามลัญญ์

อายุสุมา ลง มนตุ ปัจจัย ในตัทธิตตัทธิต

 วิ. อายุ อสุส อตุถิติ อายุสุมา

มายูโร ลง ฌ ปัจจัย ในสมุหตัทธิต

 วิ. มยุรานํ สมุโห มายูโร ๗

กายิกัม ลง ฌิก ปัจจัย ในตรตยสทิตัทธิต

 วิ. กายน กตัม กมมัม กายิกัม ๗

พระราชเวที วัดเบญจมบพิตร

เฉลย.

สนามหลวงแผนกบาลี

ตรวจแก้.